

בעזרשי"ת

מִיָּמֵי עֲמוּקִים עֵצָה בְּלֵב-אִישׁ וְאִישׁ תְּבוּנָה יִדְלָה
סְטְרִיקוֹב

קובץ דברי תורה

עצה ותבונה

דברי תורה

מב"ק מרז אדמו"ר זצלה"ה

'עומק לב'

שיעורים ושיחות קודש
מב"ק מרז אדמו"ר שליט"א

'מים עמוקים'
'דולה התבונה'

פרשת

בלק

תשפ"ג

מכון זכור
לאברהם
סטריקוב

מזל טוב וגדיא יאה

להאבר"ך כמדורשו, צנא מלא ספרא,
ממנו נהנים "עצה ותבונה" ובעומ"ק לב"ו ודעתו הרחבה
דולה ומשקה מתורת רבותינו להשקות צמאים מידי שבת בשבתו
ונושא את העול על כתפו

הרה"ח ר' אלימלך רפפורט שליט"א

יו"ר מערכת עצה ותבונה

להגל שמחת הולדת בנו במז"ט ובשעטו"מ

יה"ר שיזכו אביו ואמו להכניסו בבריתו של אאע"ה בעתו ובזמנו
ולגדלו לתורה ולחופה ולמעש"ט ולרוות נחת דקדושה מכל יוצ"ח

בברכה

מערכת עצה ותבונה

נדבת

הר"ר אלימלך רפפורט הי"ו

להגל השמחה בהולדת בנו במז"ט ובשעטו"מ



ברכת מזל טוב להסב ידידנו החשוב

הרה"ח ר' דוד רפפורט הי"ו

יה"ר שירונו נחת דקדושה מכל יוצ"ח

שמחת השלום זכר כליל שב"ק בבית מדרשינו

רח' חפץ חיים 5 בני ברק

לתרומות והנצחות:

052-7620204



רחוב דוד 32 ירושלים

קובץ ס"ג

ערש"ק פרי בלק תשפ"ג

ניתן להאזין לשיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מדי ליל שישי בשידור חי במערכת 'קול סטריקוב' מס' 072-3371263 שלוחה 4.

כמו כן ניתן להאזין לאחר השיעור בקו שיעורי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ב'קול הלשון'

מס' 073-2951269 שלוחה 1.

בלק

והנה איש מבני ישראל בא ויקרב
אל אחיו את המדינית לעיני
משה ולעיני כל עדת ישראל והמה
בבים פתח אהל מועד (כה, ו).

ובתרגום יונתן איתא: "אמר למשה
מה דא למקרב לגבה, ואין
אמר אנת דאסירא היא, הלא אנת נסיבת
ית מדנייתא צרת יתרו, וכד שמע משה
רתח ואשתלי ואינון צכיין וקריין שמע
וקימין צתרע משכן זמנא". ונריך ציחור
מה שייכות קריאת שמע לכאן.

וי"ל שהנה נכנסה כאן צולמוס של
עצירה בקרב בני ישראל, ומשה
רצינו חיפש ענה איך לצטל הרוח הרעה.
וצכגון דא איתא בגמרא (ברכות ה.):
"לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע
שנאמר (תהלים ד, ה) 'רגזו ואל תחטאו',
אם נלחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה
שנאמר (שם) 'אמרו בלבבכם', אם נלחו
מוטב ואם לאו יקרא קריאת שמע

שנאמר (שם) 'על משכבכם', אם נלחו
מוטב ואם לאו יזכור לו יום המיתה
שנאמר (שם) 'ודומו סלה'".

והנה הענה של 'יעסוק בתורה' לא היה
שייך כאן, כיוון ש'משה רתח
ואשתלי', והיינו כדברי הגמרא (סנהדרין
פג.) "נתעלמה ממנו הלכה", וזהו
ההיפך מ'יעסוק בתורה', שאדרבה נהיה
רפיון והיעדר תורה על ידי השכחה.
וממילא הונרכו לעצות האחרות של
קריאת שמע ויום המיתה. וזהו כוונת
התרגום 'ואינון צכיין וקריין שמע',
שהשתמשו בעצות אלו של קריאת שמע,
והצכייה, שזה מרמז על זיכרון יום
המיתה ששם יש אצלות וצכייה. ועי"ז
ציקשו לצטל את התגצרות כח היצר הרע
שהיה אז בקרב כלל ישראל.

ואחר כך (פסוקים ז"ח) נאמר: "וירא
פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן
ויקם מתוך העדה ויקח רמח צידו, ויצא

אחר איש ישראל אל הקצה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קצתה ותעזר המגפה מעל בני ישראל".
וצפשו מה שנעזרה המגיפה אחר מעשה פנחס הוא משום שעל ידי שראו העם את העונש המגיע לצועל ארמית פסקו מלחטוא וממילא נעזרה המגיפה.

אבן להאמור יש לבאר עוד, כי הנה פנחס "ראה מעשה ונזכר הלכה", שנזכר צמה שלימדו משה ש"הצועל את כותית קנאין פוגעין צו" (סנהדרין טו).
ונמלא שהוא החזיר את כח התורה וחיזקה מן הרפיון שהיה זה כאשר נתעלמה ההלכה, ואף קיים את ההלכה למעשה, ונתקיים צוה העצה של 'יעסוק בתורה', וממילא צטל כח היצר הרע ונעזרה המגיפה. ויש לומר ע"ד הרמז שזהו 'ויקה רמח', כמנין רמ"ח מלות עשה, והוא כח התורה שעי"ז צטל כח היצר הרע.

ולשון הגמרא הוא 'יעסוק בתורה', ולא ילמד תורה, והמכוון בלשון 'עסק' הוא להתייגע ולעמול לגלות את התורה בצהירות וצבירות. וזה היה כאן, שנתעלמה ההלכה, ועל ידי פנחס

התגלתה ההלכה מחדש, ונמלא שצירר פנחס דצר תורה צחינת 'יעסוק בתורה', ועי"ז זכו להתגבר על היצר הרע ולצטל את עונש המגיפה.

וב'ישמח ישראל' (פרשת ויגש או"ה) איתא צביאור דצרי הגמרא הנ"ל, שלכאורה קשה מה הצורך בכל שלושת העצות, הלא די בעצת זיכרון יום המיתה שהיא העצה שמועילה ביותר, ותו לא מידי. אלא שבאמת עיקר העצה היא התורה, וכמו שאמרו חז"ל (קידושין ל:): "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תצלין ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים צידו וכו' ואם אין אתם עוסקין בתורה אתם נמסרים צידו". הרי שהעצה היחידה להתגבר על היצר הרע היא העסק בתורה.

ומה שאמרו 'ואם לאו יקרא קריאת שמע' וכו', כל זה הוא עצה איך לזכות לתורה, כי אם האדם הוא מגושם ומשוקע צהצלים הוא רחוק מאור התורה, ואינו יכול לעסוק צה כראוי, וצריך לטהר את עצמו תחילה, וזהו על ידי שיקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה, שע"י עצות אלו, שיש צהם

מסירות נפש ויראת שמים בקריאת שמע, והכנעה ושפלות בזכרון יום המיתה, יסיר את ערלת לבו ושזו יוכל לעסוק בתורה וכאשר יעסוק בתורה אז יוכל להתגבר על יצרו.

ובבל החיזיון הזה היה כאן, שתחילה היה שכחת התורה, והיינו שלא יכלו להשתמש בעצת העסק בתורה, ולכן הוצרכו תחילה לקרוא קריאת שמע

ולהזכיר את יום המיתה, וכאשר עשו כן אז ממילא נהיה 'ראה מעשה וזכר הלכה' ששזו חזר להם כח העסק בתורה וכאמור. וע"י שקיים פנחס צפועל את ההלכה שנתחדשה לו, וכמו שאמר לו משה "קריינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא" (סנהדרין שס), האיר להם אור התורה, ועי"ז התגברו על היצר הרע ותעלר המגפה.



דולה התבונה

מעלת עם ישראל שעושים את המצוות בחשק ובזריזות

דא"ח קידושא רבא

שב"ק פרשת בלק תשס"ח



ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים (כג, כח). וברש"י: "שלש רגלים", רמז לו, אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש רגלים בשנה". וכבר האריכו בספרים לכאר העניין שהזכיר דווקא מצוות שלוש רגלים ולא שאר מצוות שמקיימים בני ישראל.

וב"ק אאזמו"ר זצוק"ל ביאר בזה, שרמז גדול נרמז בלעם בזה, כי הנה בלעם בא לקלל את ישראל בכח הנבואה שהיה לו שהשרה ה' שכינתו עליו. ועל זה נאמר לו, להוי ידוע לך כי אומה זו שאתה מבקש לעקור, היא אומה החוגגת שלוש רגלים, ובשלוש רגלים אלו כאשר עולים לרגל נשפע עליהם ג"כ בחינת נבואה, וכמו שאמרו חז"ל (סגיגה ד:): עה"פ (שמות כג, יז) "יראה כל זכורך", "יראה יראך כדרך שבא לראות כך בא ליראות", שבנ"י בעלותם לרגל זוכים לראות את פני ה' אלוקים.

ולא עוד, אלא כי כאשר ישראל עולים לרגל ומקבלים בחינת נבואה אזי נפשם מיתקנת ומתעלה למדרגה גבוהה, וכמו שנאמר (שמות לד, כד) "ולא יחמד איש את ארצך בעלתך לראות את פני ה' אלקיך שלש פעמים בשנה", ועל פי פשוטו הרי זו הבטחה שהשי"ת ישמור את ממונם של בני"ל לבל יקרבו בהם זרים בעת שיעזבו את ביתם על מנת לעלות לרגל, אבל על פי דרש י"ל כוונת הכתוב, שע"י שבנ"י עולים לרגל הם מתעלים עי"ז כל כך עד שאין להם שום הרגשים של תאוה וחמדה לגשמיות, וממדה זו נשפע ג"כ על כל הגויים אשר סביבותיהם שאינם מרגישים כלל כל תאוה וחמדה

שאינה ראויה, והכל מכח העליה לרגל ובחינת הנבואה שנשפע אז. ואילו אתה בלעם הרשע עם כל נבואתך עדיין אתה פגום במידות הרעות, "עין רעה ורוח גבוהה ונפש רחבה" כמו ששנו חכמים (אבות ה, יט), ואיך יעלה בדעתך לקלל אומה זו ולהכניעם בכח נבואתך, כאשר מדריגת נבואתם היא למעלה ממך.

ועד"ז אמר אאזמו"ר זצוק"ל עפ"י מה דאיתא בגמרא (מולין פטו.) עה"פ (דברים ז, י) "לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים", "אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני, נתתי גדולה לאברהם אמר לפני 'ואנכי עפר ואפר', למשה ואהרן אמר 'ונחנו מה' וכו', אבל עובדי כוכבים אינן כן נתתי גדולה לנמרוד אמר 'הבה נבנה לנו עיר', לפרעה אמר 'מי ה' וכו'".

וזהו שנאמר לבלעם, שאומה זו חוגגת שלוש רגלים, שאז מקבלת גדולה, בהשגת נבואה, ואעפ"כ ממעטים את עצמם, ואתה כשקיבלת את הגדולה אדרבה גבה לבך ורמו עיניך, ואיך תנצחם. עכתו"ד הק'.

ובשם משמואל (תרע"ד"ה כ"י) כתב לבאר בזה, בהקדם דברי המהר"ל (נ"מ ישראל, ג) על מה דאיתא בגמרא (סנהדרין קג:): "רב אשי אוקי אשלשה מלכים (שאינן להם חלק לעוה"ב), אמר למחר נפתח בחברין, אתא מגשה איתחזי ליה בחלמיה אמר חברך וחבירי דאבוך קרית לן, מהיכא בעית למישרא המוציא. אמר ליה לא ידענא, אמר ליה מהיכא דבעית למישרא המוציא לא גמירת וחברך קרית לן (פירש רש"י: "כלומר וכי סבור אתה שנהיה חבירך וחבירי דאבוך, 'מהיכא בעית למישרא המוציא', אינך יודע מאיזה מקום בפת אתה צריך לבצוע המוציא, 'וחבירך קרית לן', ואתה קורא אותנו חבירך"), א"ל אגמריה לי ולמחר דרישנא ליה משמך בפירקא, א"ל מהיכא דקרים בישולא. א"ל מאחר דחכימתו כולי האי מאי טעמא קא פלחיתו לעבודת כוכבים, א"ל אי הות התם הות נקיטנא בשיפולי גלימא ורהטת אבתראי".

וצ"ב הלשון 'הוית נקיטנא בשיפולי גלימא'. וביאר המהר"ל שיש שני מיני אנשים שעוברים עבירה, יש שעושים מרצון, ויש שעושים מתוך אונס היצר. וסימן

להבחין בין שניהם, כשיזדמן לפני האדם מכשול בלכתו לדבר עבירה, אם מאונס הולך הוא, אזי ימצא לו מפלט להימלט מהעבירה ע"י המניעה ההיא, אבל אם ברצון הוא עושה זאת, אזי גרש יגרש את המניעה וילך בדרכו. והוא אשר אמר לו מנשה, שאני כשעבדתי ע"ז היה זה מחמת שהיצה"ר אנסני, ואם היתה הגלימה שעלי מפרעת לי, הייתי נאחז בכך כדי להימלט מן העוון, אבל אתה אם היה קיים בדורך יצרא דעבודה זרה, היית חושב שיש בה ממש, ואם היית גלימתך מפרעת לך, היית מרים אותה וניגש הלאה.

וכן הדבר גם כן להיפך, בקיום מצוות ה' אשר תיעשנה, כי יש אשר מקיים מצוות ה' ברצון, ואם תבוא לפניו מכשול יסירה מהר מלפניו וילך לדרכו, אבל יש אשר מקיים מצוות ה' רק כדי לצאת ידי חובתו, ואם תזדמן לפניו מניעה ישיש עליה. וזה התשובה שהשיבוהו לאותו רשע בלעם, הן אתה, הגם כי מוכרח הנך לקיים ציווי ה', וכאשר ה' אינו מרשך ללכת אינך הולך, מ"מ אתה מחפש טצדקי ללכת, ואם ימצא לך פתח ללכת תשמח עליה. ולעומת זאת מי אתה רוצה לקלל, את האומה החוגגת שלוש רגלים בשנה, שמצוות עליה לרגל היא מצוה שיש בה טורח וקושי רב, להימלט בדרכים ולעקור מן הבית למשך זמן ארוך, ובכל זאת בני"י אינם חוסכים טירחה ועולים לרגל, ולא עוד אלא שהם 'חוגגים' ג' רגלים, היינו שמקיימים מצוה זו מתוך שמחה וטוב לבב, ולא ניכר בהם כלל שעולה להם הדבר בקושי, ואיך אפוא יעלה על רוחך לקללם.

ובדבר זה שיבח בלעם בעצמו את בני ישראל, וכמו שנאמר (כג, כד) "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", ופירש רש"י: "כשהן עומדין משינתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי, לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין", היינו שהמצוות חביבות עליהם כל כך עד שהם חוטפים אותם.

ובזה מבואר מה שהקדים רש"י וכתב 'לקרות את שמע' ואח"כ 'ולהניח תפילין', והלא דינא הוא (נרכות יד:) "כל הקורא קריאת שמע בלא תפילין כאילו מעיד עדות שקר בעצמו". אכן באמת, מי שמחפש רק לפטור את עצמו בעשיית המצוות, הוא יוכל

לדחות את הקר"ש ולומר שכבר יקרא זאת אח"כ עם התפילין, אבל מי שהמצוות חביבות אצלו, אזי הוא חוטף את המצוות לגודל החביבות וקורא מיד ק"ש, ואח"כ יקרא שוב עם התפילין, אבל ראשית הוא אינו יכול לעצור את עצמו והוא חוטף את המצוה מרוב חיבתו לה, וזאת היא מעלת בני".



סגולת השבת לזכות למחילת עוונות ולשפע רב ברוחניות ובגשמיות

דא"ח סעודת רעוא דרעוין
שב"ק פרשת בלק תשס"ח



איתא בגמרא (ברכות יג:): "אמר ר' אבהו בן זוטרתא אמר רב יהודה בר זבדא בקשו לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע ומפני מה לא קבעוה משום טורח צבור, מאי טעמא, אילימא משום דכתיב בה (כג, כג) 'א-ל מוציאם ממצרים', לימא פרשת רבית ופרשת משקלות דכתיב בהן יציאת מצרים, אלא אמר ר' יוסי בר אבין משום דכתיב בה האי קרא (כד, ט) 'כרע שכב כארי וכלביא מי יקימו'. ולימא האי פסוקא ותו לא, גמירי כל פרשה דפסקה משה רבינו פסקינן דלא פסקה משה רבינו לא פסקינן".

ועדיין לא נתבאר שייכות הפסוק 'כרע שכב כארי' לקריאת שמע. ורש"י פירש וז"ל: "כרע שכב, דדמי ל'בשכבך ובקומך', שהקדוש ב"ה שומרנו בשכבנו ובקומנו לשכב שלום ושקטים כארי וכלביא". ולכאורה אינו מובן מה שייכות עניין זה לקריאת שמע שכולו קבלת עול מלכות שמים ועול תורה ומצוות.

והמהרש"א בחידושי אגדות שם ביאר שבפסוק זה מרומז קריאת שמע של ערבית ושחרית, יעו"ש, והביא שבמדרש תנחומא (סוף יד) הביאו את הפסוק דלעיל מינה (כג, כד) "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא", וכתב שהוא נכון יותר, שפסוק זה אכן נדרש בעניין קריאת שמע של שחרית וערבית וכמו שפירש רש"י שם.

ולפי גירסא זו ביאר ג"כ החידושי הרי"מ זי"ע את דברי הגמרא, שלכן ביקשו חכמים לקבוע פרשת בלק בקריאת שמע, משום שזהו עיקר שבחן של ישראל בברכותיו של בלעם, שהם מקיימים את המצוות בחשק ובזריזות, 'כלביא יקום וכארי יתנשא', וכפירש"י: "כשהן עומדין משינתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי, לחטוף את המצות, ללבוש טלית לקרוא את שמע ולהניח תפילין". וזהו עיקר ברכות בלעם, כי הנה כל עיקר מגמתו של בלעם הייתה מה שהיה טוען שטוב יותר היה שכל העמים יהיו עובדים את ה', ומדוע הוא מקרב רק את בני לעבודתו, וכדברי המדרש (צמדצ"ר כ, יט): "שהיה אומר למה קבלת את אלו, לא בשביל עבודה שעבדו לפניך קבלתם, לא נאה לך שתהא נעבד משבעים אומות ולא מאומה אחת". וזה רצה בלעם לפעול בקללותיו, היינו שתופסק הבחירה בבני חלילה.

אולם השי"ת הפך את הקללה לברכה, ויצא מפיו החילוק העיקרי בין אומות העולם לישראל, והוא מה שישראל הם 'עם כלביא יקום', שמתגברים לחטוף את המצוות, ועושים אותם בזריזות ובחשק, משא"כ אומות העולם אין בהם זריזות וחשק לקיים את רצון ה'. ודבר זה הוא עיקר פרשה זו, ולכן ביקשו חכמים לקבוע פסוק זה בקריאת שמע, שהוא שייך שפיר לעניינה, ייחוד ה' ואהבתו וקיבול עול מלכותו על ידי בני ישראל.

אכן בדברי הרה"ק רבי צדוק הכהן זי"ע (פרי לדיק א"ג) מצינו ביאור נפלא בדברי הגמרא לפי גירסא דידן ואלויבא דרש"י, בהקדם מה דאיתא במדרש (דצ"ר א, ב) עה"פ (משלי כח, כג) "מוכיח אדם אחרי חן ימצא ממחליק לשון", "מוכיח אדם אחרי חן ימצא", זה משה, וכו', 'ממחליק לשון', זה בלעם שהחליק בנבואותיו וגבה לבם ונפלו בשמים". ו'מחליק לשון' הוא ההיפך מ'מוכיח', שאינו מייסר בדבריו, אלא מקלם ומחניף בדברים שאינם נכונים. וצ"ב מדוע נקרא בלעם כן, הלא בוודאי כל מה שאמר על בני ישראל הם נכונים ביושר ובצדק.

ומבאר הרה"ק רבי צדוק, שאף שאכן דבריו נאמנו מאוד, מכל מקום לא דיבר יפה בעתו, ולכן היה 'מחליק לשון', שהיה מדומה שדבריו הם נכונים וראויים

לאמרם, ובאמת לא היו ראויים להיאמר בזמנם. ודוגמא לדבר הוא הפסוק 'כרע שכב כראי וכלביא מי יקומנו', דהיינו ששיבח את ישראל, שגם אם נופלים במכמורת היצר, הם מתגברים ושוב מנצחים אותו, ולעולם לא תהיה להם מפלה, כי סוף כל סוף יבואו לתיקונם. וזהו שאמר, הן עם זה, אף כי 'כרע שכב' ונפל, מ"מ 'כארי' יעמוד ויתנשא, ולכל הפחות 'כלביא', שהוא אמנם במדרגה פחותה מארי, בכל זאת, 'מי יקומנו', שבכל אופן יקומו ויתגברו ויהיה להם תיקון, וישראל אע"פ שחטא ישראל הוא. ודבר זה הוא אמת ויציב, אך בכל זאת צריכים לאומרו רק אחר שכבר נכשלו בעבירה ח"ו, שאז יתחזקו לקום ולעמוד מנפילתם, אך קודם לכן יוכל לצמוח מזה מכשול שלא יחששו לנפשם מן העבירה וח"ו יכשלו בה. ולכן נקרא 'מחליק לשון', שדיבר דבריו אלו לא בזמן הראוי, וזה גרם שנפלו בני"י בשטים, כמו שסיימו במדרש שם.

וזהו הביאור במה שביקשו חז"ל לקבוע קריאת פסוק זה בקריאת שמע, כי כאשר יתבונן האדם בלבבו לאמור, איך אוכל ליחד שם ה' ביחודא שלים בעת קריאת שמע, והרי אני מלא חטאים ופשעים ואין בי מתום, או אז יתחזק בכך שאף ש'כרע שכב', מ"מ בן ישראל יש בו כח מיוחד להתגבר 'כארי וכלביא', וסוף סוף יהיה מי שיהיה ומה שיעבור הוא יקום ויבוא לתיקונו, ואף אתה אל תפול ברוחך על מצבך הרוחני הפחות. וזהו שפירש רש"י 'דדמי ל'בשכבך ובקומך', שזה מורה ג"כ על עניין זה שאף אחר ששכב ונפל מ"מ יקום ויתהלך שוב, כי הקב"ה שומרנו בשכבנו ובקומנו, לבל נפול ולא נוסף קום, לשכב שלוים ושקטים כארי וכלביא, שאף בעת נפילה נסמוך על השי"ת שיקומנו כארי וכלביא. וכמו שנאמר (שיי הסייס ג, ז) "ששים גבורים סביב לה מפחד בלילות", "גבורים במלחמתה של תורה" (צמד"ר יא, ג), שבכח הקדושה להניס את כל הפחד בלילות, היינו המקטרגים ושאר מרעין בישין השולטים בלילה, וסוכ"ס יקום כארי וכלביא, ועניין זה נצרך לדעתו בעת קריאת שמע.

וביתר עומק יש לבאר הענין, בהקדם עוד פסוק מברכותיו של בלעם (כג, נא) "לא הביט און בעקב ולא ראה עמל בישראל ה' אלקיו עמו ותרועת מלך בו", ופירש"י בדרך דרש: "לא הביט" הקב"ה 'און' שביעקב, שכשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אחריהם, להתבונן באוניות שלהם ובעמלן שהן עוברים על דתו, 'עמל', לשון עבירה,

וכו', 'ה' אלקיו עמו', אפילו מכעיסין וממרים לפניו אינו זו מתוכן, 'ותרועת מלך בו', לשון חבה ורעות, וכו'".

ובישמח ישראל הביא להקשות בשם הפרשת דרכים (דלוט הנזיע), שהלא "כל האומר הקב"ה ותרן הוא יותרו חייו" (צ"ק נ.), ו"את כל מעשה האלקים יבא במשפט על כל נעלם אם טוב ואם רע" (קפלט יג, יד), ואיך ייתכן לומר שהקב"ה אינו מסתכל בעוונותיהם של ישראל. וכמה דרכים נאמרו לתרין בזה.

וי"ל עפ"י מה שכתב החתם סופר בתשובה (יו"ד, שנו) שהנה אין לנו בכל התורה שום דבר שאין אנחנו בעצמנו עדי ראייה חוץ מפרשת בלעם, כי כל מופתי מצרים ומדבר את הכל ראו עינינו, כי הם נעשו לפני ששים רבוא ולא נשאר אחד מכל ישראל בחוץ שלא ראה, והלא אין האבות מנחילים שקר לבניהם והרי זה כאלו ראינו בעינינו. ואפילו חידוש עולם ומעשה נחש בגן עדן והמבול והפלגה הרי אדם הראשון ראה עצמו יחידי בלי אב ואם ומעשה גן עדן וגירושו והוא דיבר פה אל פה עם שם בן נח רבו של יעקב אבינו ע"ה וקיבל ממנו כל הנ"ל עם מעשה מבול והפלגה והוא סיפר לבניו ועמרם שמע מלוי ואמרו לבניו משה ואהרן וכל הדור ההוא קבלו כן מאבותיהם, וכן לעניין מצוות התורה, הרי זה כשגעון מי שיאמר שבאחד מהדורות קם אחד והמציא להניח תפילין ויצא בקרן אחת על מצחו והטעה העולם לומר זהו 'טוטפת' האמור בתורה, הלא ירגמוהו העם ויאמרו זה לא שמענו ולא ראינו מאבותינו מיום עמדנו על הר סיני ועמנו משה רבינו ע"ה ואחריו יהושע בן נון וזקנים ונביאים, ומי ימלא לבו לחדש דבר, וכן בענין סוכה וד' מינים וכל מעשה קרבנות מי יכול לשנות הדבר בענין הנהוג בכל יום ויום לפני זקנים ונביאים אם לא שכך ראינו בעינינו אצל מרע"ה ותלמידיו ותלמידי תלמידיו עד היום הזה.

אבל פרשת בלעם על זה אין לנו מסורת איש מפי איש, כי מי הגיד לנו מה היה בין מלך מואב ובין קוסם אחד בלעם שבא אליו אל ארצו ולמה בא ומי הביאו ומי ידע שבנה מזבחות ושרצה לקלל ונהפך לברכה, מי בא בסודם, וישראל היו שרויים במדבר ואם הם עמדו בארץ מואב בראש הפסגה וראו למטה אל המדבר למרחוק מאין ידעו יושבי מדבר שמביטים עליהם מראש ההר הזה ושמנחשים עליהם, ואפילו מרע"ה

לא ידע ורק מפי הקב"ה ית"ש נכתבו הדברים. ובזה יש לנו חובת אמונה להאמין שכל מה שנאמר בתורה הוא אמת לאמיתו על אף שאין לנו מסורת על זה.

ובדומה לזה כתב הרה"ק האמרי אמת מלובלין זי"ע (ד"ה שנת הול), שהנם שעשה ה' גבי בלעם לא היה ככל שאר הנסים שבתורה, שכל הנסים באו על ידי תפילה שהתפללו בני ע"ז, אבל הענין של בלק ובלעם לא ידע אף אחד, וממילא לא העלו בדעתם להתפלל ע"ז, והשי"ת הושיעם מעוצם אהבתו אותם, גם בלי תפילה מצידם. וזה שנאמר בהפטרה "עמי זכר נא מה יעץ בלק וכו', למען דעת צדקות ה'", שהצלת בני מקללת בלעם היה רק 'צדקות ה', ולא מחמת שום סיבה אחרת, רק שה' עושה משפט וצדק בשונאי ישראל.

וכותב שעניין זה ישנו ג"כ בשבת קודש, והוא מה שאמרו חז"ל (שנת יב): "שבת היא מלזעוק ורפואה קרובה לבא", שיום השבת אינו כשאר ימות החול שצריך להתפלל ולבקש לישועת ה' ושירפאו החולים, רק 'שבת הוא מלזעוק', שאף שבשבת אין מתפללים וזועקים, מ"מ 'רפואה קרובה לבוא'.

והנה איתא בגמרא (שנת קיט): "כל המשמר שבת כהלכתה אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו", וזה תמוה לכאורה, כי ממה נפשך, אם איירינן בעשה תשובה, אז אפילו אם אינו שומר שבת ג"כ מוחלין לו על חטא ע"ז, ואם לא עשה תשובה היתכן שבשמירת שבת גרידא נמחק העוון הכבד והיה כלא היה. ואיתא בספרים הביאור בזה, דמי שהוא שומר שבת, בהכרח שהוא מודה בכריאת שמים וארץ ובאדנותו יתברך, וממילא זה עצמו הוא כבר תשובת המשקל לעבודה זרה שעבד, ואין צריך לעשות ע"ז תשובה מיוחדת.

ועל פי זה אפשר לפרש הכתוב כמין חומר, 'לא הביט און ביעקב', וכפירוש רש"י שאינו מסתכל בעוונותיהם, ואיך ייתכן זאת, הלא אין הקב"ה ותרן, אלא שזהו משום ש'לא ראה עמל בישראל', היינו שאין עושים מלאכה וטרחת יתירה בשב"ק, שסגולת שמירת השבת היא לזכות למחילה סליחה וכפרה אף לעוונות חמורים ביותר. ומסיים שאז ביום השבת יש ג"כ סגולה מיוחדת ש'ה' אלקיו עמו', היינו שהקב"ה קרוב לבנ"י להושיעם מכל צרה ומצוקה ואף בלי תפילה, בבחינת 'צדקות ה'".

והנה ידוע מצדיקים שזמן תוספת שבת ממשיך השפעה לימות החול, ומפורסם על אחד הצדיקים שאמר, שאם ידעו הסוחרים כמה השפעה מביא תוספת שבת, היו נשארים לשמור שבת ולא היו אצים רצים במוצ"ש מיד לעסקיהם. ולפי הענין הנ"ל י"ל בזה, שבימות החול צריך תפילה וזכות כדי לזכות לישועה, אבל בשב"ק זוכים לישועת ה' גם בלי תפילה וזכות, רק בזכות שמירת שב"ק לבד כבר נותן השי"ת את הברכה. וע"י תוספת שבת, שממשיכים את השבת לתוך ימות החול, נמשך ג"כ בחינה זו של שבת לימי החול, וממילא נשפע שפע גדול בפרנסה ובכל מילי.

וי"ל שכן הוא ג"כ ברוחניות, שע"י שממשיכים שבת לתוך ימות החול, עי"ז יש ג"כ את הענין של 'אפילו עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין לו'. וממילא זהו הבחינה שאפשר לקבל מזה חיזוק לקרוא קריאת שמע ולהקים את עצמו, שאע"פ שכרע שכב מ"מ כארי וכלביא יקום ויתנשא, ולא ידאג, וישכב בשלוחה ובלי פחד, כי יש לנו את כח השב"ק המסוגלת למחילה וכפרה על כל העוונות והחטאים.

ויהי"ר שנוכה באמת בכח השבת לשפע גדול ברוחניות ובגשמיות בכל הנצרך.

